

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 992287/3

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב נחום שמואל גורטלר, הרב יצחק אלמליח, הרב מימון נהרי

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר לימור מרים חגג וטו"ר ועו"ד צבי גלר)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יהושע זילבר)

הנדון: מחלת נפש ותלונות שווא, לפי הנטען, בגינה – האם ומתי יפטרו מכתובה משום שהגירושין יצאו ממנה, משום 'עוברת על דת' או משום 'מקח טעות'?

פסק דין

לפנינו ערעור האישה (להלן: המערערת) על החלטת בית הדין האזורי מיום ח' בטבת תשע"ו (20.12.2015) בו קבע בית הדין כי המערערת הפסידה כתובתה ותוספת כתובתה.

נקדים ונאמר כי הערעור הנוכחי הוא ערעור מתגלגל משני ערעורים קודמים שהגישו הצדדים ושניתן בהם פסק דין בי"ח באדר תשע"ו (26.3.2017), בפסק הדין דחה בית הדין את שני הערעורים הנוגעים לחלוקת הדירה ומכירתה.

בפסק הדין הנ"ל הציע בית הדין לצדדים להגיע לפגישת גישור בערעור הנוכחי בעניין הכתובה, אולם הליך הגישור לא צלח. ומשכך נותרה בפנינו ההכרעה בתביעת האישה לחיוב הבעל בכתובה ותוספת בסך מאה אלף ש"ח.

בערעור זה כתבו חברי בית הדין שתי דעות, ואף שמשקנת הדברים דומה, מכל מקום דרך ניתוח הדברים בעניין מחילה על מום אינה שווה. ועל כן יש מקום להביא את שתי הדעות, והמעין יבחר.

הרב יצחק אלמליח

בית הדין האזורי קבע כי אין האישה זכאית לכתובה. בית הדין נימק את קביעתו באומרו שיש לראות את האישה בתור מי ש"ממנה יצאו הגירושין", וזאת מחמת התלונות הרבות שהגישה בעבר נגד הבעל. לעניין זה ציטט בית הדין פסק דין שניתן בעבר בבית הדין הגדול שבו נאמר (בדעת הרוב) לגבי אישה שהגישה תלונות שווא כי אפשר שיש לראות בה מעין עוברת על דת ואף ללא התראה. והוסיפו וכתבו כי אם הבעל עזב את הבית מחמת מעשיה, על כל פנים לא תהא האישה זכאית לכתובה.

בית הדין האזורי הוסיף וכתב כי בנידון דידן יש לדון גם מחמת עניין מקח טעות, שאפשר שהאישה ידעה כי היא חולה גם לפני הנישואין ולא סיפרה לבעל, אולם כתבו שדבר זה טרם התברר לפניהם.

עד כאן מנימוקי פסק בית הדין האזורי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון

האם הגירושין 'יצאו ממנה'?

במה שכתבו בית הדין כי יש לראות את המצב כאילו יצאו הגירושין ממנה יש לדון, שכן מבחינה עובדתית לא כך הם פני הדברים כפי שבית הדין רואה נכוחה.

כאמור, עיקר סמכותו של בית הדין האזורי היא על שהמערערת הגישה בעבר תלונות נגד הבעל (להלן: המשיב). המעייין במסמכים שהובאו לפנינו יראה כי תלונות אלו הוגשו בשנת 2005, היינו כשבע שנים ויותר לפני שעזב המשיב את הבית. מאז חזרו הצדדים לשלום בית ואף ערכו הסכם שאושר בבית הדין לבקשתם. בנסיבות הללו, קשה לקבוע שדברים אלו הביאו את המשיב לתבוע גירושין.

מעיון בתביעת הגירושין של המשיב עולה כי עזב את הבית לדבריו מחמת איומים של המערערת כלפיו וכפי שכתב בכתב התביעה:

11. בנסיבות המתוארות לעיל, ובמיוחד מהחשש שהאישה תממש את איומיה ותתלונן נגד הבעל על כך שאנס אותה – דבר שלא רק יפגע בחירותו של הבעל אלא גם יגרום לו לאבד לאלתר את מקום עבודתו – החליט הבעל לעשות מעשה: במוצאי שבת פרשת "תולדות" (17.11.12) עזב את דירת הצדדים ושכר דירה בת חדר ב[...] – תמורתה הוא משלם 1,700 ש"ח לחודש.

וכה אמר המשיב בדיון הראשון בבית הדין:

הבעל: לפני שמונה שנים נפרדנו למשך שנה וחצי. אחר כך חזרנו, ואני תמכתי בה במשך שבע שנים. לאחרונה שוב היא הפסיקה לקחת את הכדורים והיא התחילה לדמיין דברים שקרו לה בעבר, ואני פחדתי שהיא תתלונן על אונס ועל דברים שלא עשיתי. היו הרבה מריבות, אני עובד ב[בית חולים פלוני] והתייעצתי במחלקה הפסיכיאטרית, זה מה שיעצו לי לעשות – לעזוב את הבית כדי להתגבר על הבעיות.

לעומת זאת, ראה בדוח של פקידת הסעד מיום כ"ג באלול תשע"ג (29.8.13):

[פלוני] אומר שב-11.12 גילה ש[פלונית] מקליטה אותו בסתר, 'החרים' לה את ההקלטות והחליט לעזוב את הבית. לדבריו, לאחר כחודשיים פנתה אליו באמצעות גורם שלישי בבקשה לשלום בית. הוא הסכים לכך בתנאי שתחתום על כך שהדירה תעבור על שמו בלבד, היות ולטענתו הוא רכש אותה מכספו. [פלונית] הסכימה. לדבריהם, בתקופה זו, שארכה כשבועיים, הם קיימו קשר אינטימי אך המשיכו להתגורר בנפרד.

בדוח זה לא הוזכר עניין האיומים של המערערת כלפי המשיב, ומכל מקום למדנו ממנו שהמערערת הייתה מעוניינת בשלום בית ואף פעלה אצל המשיב להגשים מטרה זו.

אין חולק כי המערערת הייתה מוכנה לצורך עניין שלום הבית אף לחתום על הסכם אשר יש בו ויתור על זכויותיה בדירה, אם בצורה מוחלטת כפי שטוען המשיב ואם בצורה חלקית כפי שטוענת היא. ומכאן ראייה כי המערערת רצתה בשלום בית, ואם לדברי המשיב העדר לקחת התרופות הוא שהוביל לעניין המריבה והאיומים יש להניח כי הייתה מוכנה גם לחזור ולקחת את התרופות.

לאמור, אין כל הוכחה לטענת המשיב שהמערערת איימה עליו, ואף לדבריו ברור כי המערערת הייתה מוכנה לעשות כל שצריך לצורך תיקון בעיה זו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מהעיון בחומר שכתיק נראה כי הסיבה שבגינה לא באו הצדדים אל המנוחה והנחלה נוגעת לכך שהמשיב התנה תנאי ואין בלתו, כי המערערת תחתום על העברת מחצית הדירה הרשומה על שמה – לבעלותו. בהתאם לכך הגיעו הצדדים לפני בית הדין וחתמו על הסכם שלום בית שבו נקבע כי המערערת תעביר את הדירה לבעלותו של המשיב והצדדים יחזרו לשלום בית (נקבע גם כי תחולת ההעברה תהיה משעת החתימה על ייפוי הכוח – דבר שלא קרה). בפועל משסירבה המערערת לחתום על מסמך ההעברה ואף הגישה לבית הדין בקשה לביטול ההסכם, סירב המשיב לחזור לשלום בית.

נציין כי אף אם היה למערערת חיוב על פי ההסכם להעביר מחצית הדירה למשיב, וזאת מבלי לקבוע מסמרות שכך דבר, מכל מקום אין בסירובה לכך כל עילה מוצדקת למשיב שלא לחזור לשלום בית ולדרוש גירושין במקום שהמערערת שבה ורוצה לחזור לשלום בית. וזה על פי המבואר בשולחן ערוך (אבן העזר סימן נב סעיף א):

וכל זה לא מיירי אלא קודם שנשאה אבל לאחר שנשאה ודאי לא יוכל לבגוד באשתו משום שאין נותנים לו מה שפסקו לו אלא חייב בכל דבר שאיש חייב לאשתו.

ובבית שמואל (שם ס"ק ד) כתב דדין זה "אפילו פסקה היא על עצמה".

בפועל הפנה בית הדין את הצדדים לרב [ר'] כדי שיגשר ביניהם. במכתבו של הרב [ר'] לבית הדין מיום ט"ו באדר תשע"ג (25.2.13) נאמר כי אין למשיב שום כוונה לשלום בית אלא שהוא מנסה להשיג את הדירה.

אכן דברי הרב [ר'] מטילים ספק גדול בגרסת המשיב, להלן קטע מתוך דבריו:

ישבנו יחד כמה פגישות, בערך שבע שעות [...] הוא אדם מאוד עצבני. לידי לא התבייש לצרוח על אשתו צעקות שהקפיצו לי את הלב. הוא פשוט מאיים וצורח עד שהשני נמס לפניו, וכוונתו כל הזמן שרוצה הדירה לעצמו בלבד מבקש ומכריח בצעקות, בהפחדות, באיומים – שיבכה ב'תיקון חצות' שתהיה לה המחלה ותחזור לבית משוגעים – ומראה לה שהקללות שלו מתקיימות [...] אבל המצב של הצעקות האיומים הנוראים [...] שעברה מצבים קשים הם פשוט סכנה [...] לא נראה שום כוונה כנה לשלום בית.

יוצא מכך שהרב [ר'] שאליו הופנו הצדדים מפריך את גרסת המשיב לעילת גירושין.

אמנם כן, המשיב טען כי הרב רווח נוגע [ושמא יש לומר: משוחד] שכן אשתו קיבלה מתנה מהמערערת, מכל מקום טענתו לא הוכחה, ולרב רווח עומדת חזקת כשרות.

עוד נציין כי בדיון שהתקיים בבית הדין האזורי בתאריך כ"א באייר תשע"ג (1.5.13) נשאלה המערערת אם היא מוכנה לחזור לשלום בית, וענתה ששוב אינה רוצה בכך בשום אופן.

הוסיפה המערערת וטענה כי המשיב איים עליה שתעביר את הדירה על שמו, ושזהו הסיבה שבשלה חל 'פיצוץ' ביחסי הצדדים. להלן מפרוטוקול הדיון:

וכעת בדירה הנוכחית, כשהמצב החמיר, הוא אמר לי "תחתמי לי על הדירה" ולא הסכמתי. הוא איים עלי והקלטתי אותו ואמר "אני יכרות לילדה את היד" [...] הזמנתי משטרה והשוטרים הגיעו בנשקים שלופים כי השכנים שמעו גם את האיומים האלה, ואז כשבאו השוטרים ושאלו אותי מה קרה, אמרתי שלא קרה כלום כי אני רועדת ממנו.

וראה גם תמליל שיחה שהוגש לבית הדין בתור נספח 7 לכתב הערעור של המערערת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאור האמור עולה בפנינו כי:

1. אין למשיב הוכחה כי המערערת איימה עליו בתלונות שווא למשטרה.
 2. אף אם נניח שכן, הרי לדברי המשיב המערערת נהגה כך משום שלא לקחה תרופות [פסיכיאטריות שלהן נזקקה], וברור כי המערערת הייתה מוכנה לעשות את כל הנדרש [לרבות נטילת תרופות] כדי לפתור את הבעיות שביניהם.
 3. המערערת היא שביקשה שלום בית, ואילו המשיב התנה את שלום הבית בחתימת המערערת שתעביר לו את חלקה בדירה המשותפת.
 4. רצונה של המערערת בגירושין התגבש סופית רק לאחר כישלון הליך הגישור. לעומת כן, אין חולק כי המשיב הוא שתבע גירושין, ולא הסכים לחזור מתביעה זו אלא אם כן יקבל את חלקה של המערערת בדירה (דבר שלכאורה אין הוא רשאי להתנות על פי דין).
- לאמור, קשה לקבל את שנקבע בהחלטת בית הדין האזורי כי עניין הגירושין יצא מהאישה וכי בהתאם הפסידה היא את התוספת או את הכתובה.

האם בתלונות השווא – שלהן טוען המערער – יש כדי להפסיד כתובה משום 'עוברת על דת'? אומנם יש לדון בנאמר בפסק דין שציטט בית הדין האזורי ובו נאמר כי בהגשת תלונות שווא למשטרה יש להחיל על האישה שם עוברת על דת.

וכך אמר שם בית הדין הגדול בהרכב הרבנים אלגרבל, בוארון ובארי (בתיק מספר 812600/1, בדברי הרב אלגרבל שאליהם הצטרף הרב בוארון ובניגוד לדעת המיעוט של הרב בארי):

באשר לכתובה ותוספתה יש להפסידה הנ"ל לאור המעשה החמור של הגשת תלונות שווא. ואפילו שלא הייתה התראה, מכל מקום חומרתה של הגשת תלונות שווא ידועה לכל ואין צורך בהתראה ואין לדמות נידוננו לדין 'גזמה על בעלה להורגו' (המובא באבן העזר סימן קט"ו בהגהה) שיש צורך התראה. שהמדובר שם בגזמה ולא עשתה שום מעשה, מה שאין כן בנידוננו שהאישה הגישה בפועל תלונות שווא במשטרה, והגם שהמדובר בתגובת לוואי מכל מקום היא לא מידתית.

אם נאמר כן, הרי הפסידה המערערת את הכתובה. ואף אם חזרו לשלום בית לא חזרה הכתובה אל מקומה, וצריך לכתוב לה כתובה אחרת (עיי' סימן קטו בחלקת מחוקק ס"ק יח ובמה שהביא דברי הרמב"ם).

אומנם עצם דברים אלו אינם מוכרחים. ואף אם נקבל את הדברים, דומה שצריך להיות ברור כי מדובר בתלונות שווא בצורה מוחלטת, וכי המערערת שהגישה את התלונות ידעה והייתה ערה למעשיה ולתוצאות מעשיה בצורה ברורה. ובעניין זה נפנה לפסק הדין בתיק 1073784/1 שנתן חלק מחברי הרכב זה, ובו הארכנו להוכיח כדברים אלו והבאנו את הגדרות המשטרה בעניין 'נסגר מחוסר ראיה' שמשמעותם היא כי אין בכך כדי להוכיח כי מדובר בתלונות שווא.

והנה מעיון בתיק שלפנינו נראה כי התנאים האמורים אינם מתקיימים כאן הן מצד המציאות שאינה ברורה, והיינו שאין לנו יודעים אם אומנם מדובר בטענות שווא – ואף שחזרה בה האישה והודתה שכן, הרי לדברי האישה עשתה כך בשל פחדה מהבעל. וראה דבריה לפרוטוקול בדיון (בבית הדין האזורי) ביום כ"א באייר התשע"ג (1.5.13):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין לא יודע את הרקע ההיסטורי שלי, ואני אסביר: לפני שש או שבע שנים הבעל איים עליי שהוא ירצח אותי או שיכניס אותי לבית משוגעים, ואני רעדתי מכל הסיפור ופניתי למשטרה ועשו לו צו הרחקה. והכול מוקלט. מאז, שבעה חודשים הוא לא שילם כלום – לא חשמל לא מים ולא כלום – אפילו שפסקו לו לשלם, עד שהגעתי לקריסה מוחלטת ואושפזתי.

וראה עוד תסקיר הסעד מיום כ"ג באלול תשע"ג (29.8.13), וכן ראה מכתב רפואי שהוגש לבית הדין האזורי בט' במרחשוון תשע"ה (2.11.14) ושבנו נאמר כדלהלן:

ידוע שנים רבות על אלימות ואיומים על חייה מצד בעלה (הייתה תלונה במשטרה ב-2006 והליך משפטי כנגד הבעל מטעם הפרקליטות ממשיך למרות שהיא נאלצה לסגור את התיק לאחר איומים והבטחות להטבות מצד הבעל). לאורך כל השנים בהם אני מכיר אותה סיפרה לי שמאוימת ומטופלת ברווחה.

ולפי זה אין אנו יודעים בבירור כי אכן מדובר בתלונות שווא.

ואף אם היו הדברים ברורים לגמרי הרי ספק רב אם הגענו לדברי הישועות יעקב שבמקום שכזה אין צריך התראה:

אף אם נקבל כאמת לאמיתה את דברי המשיב, יש לדון גם מצד מצבה הרפואי של המערערת, שהרי אין חולק כי בסופו של הליך קרסה המערערת בשנת 2005, ואושפזה בבית חולים פסיכיאטרי. המערערת אובחנה כחולה בסכיזופרניה ובתור שכזו – האם אומנם נוכל לקבוע כי הבינה את חומרת הגשת תלונות שווא וכי הייתה מודעת כי אכן מדובר בתלונות שווא? והרי לחולי סכיזופרניה לעיתים אין את היכולת להבין על נכוחה את המציאות ושוגים הם בהזיות ובפחדים שונים! ראה גם מכתב השחרור שקבלה המערערת מהאשפוז הפסיכיאטרי שבו נאמר כי סובלת היא כבר למעלה משנה ממחשבות 'רדיפה' ו'כוחות' המיוחדים של בעלה. אם כן היא מצבה אז, האם נוכל אומנם לקבוע כי המערערת היא בבחינת 'מותרית ועומדת' כדברי הישועות יעקב?

ההיו נישואי הצדדים וההתחייבות בכתובה בבחינת 'מקח טעות' מצידו של המערער?

משאין אנו מקבלים את דברי בית הדין האזורי בזה, נצרכים אנו להתייחס לטעם הנוסף שכתב בית הדין האזורי להפסד הכתובה [שייתכן שמקח טעות היה כאן] – אם כי הוא כתב טעם זה רק כדבר הראוי להצטרף ולא הכריע בו כלל מאחר שלשיטתו מפסידה המערערת את הכתובה אף ללא טעם זה.

העובדות כפי שמופיעות בחומר שלפנינו הן כי המערערת אובחנה בסכיזופרניה בשנת 2006. אומנם המשיב טען כי יש להניח כי הייתה חולה כבר קודם וביקש הוא לקבל צווים לבירור מצבה הרפואי של המערערת. את דברים אלו ביסס הוא על שהילדה מנישואי המערערת הראשונים הייתה במשמרת בעלה הראשון של המערערת, על סמך טענה כי מחלה זו הייתה במשפחתה של המערערת, וכנראה היא מחלה תורשתית, וכן על הסכמת המערערת להינשא לו למרות פער גילאים של שבע-עשרה שנה ביניהם.

תגובת המערערת לטענות אלו היא כי הייתה בריאה עד למועד הופעת המחלה בשנת 2005 ונסתחפה שדהו של המשיב. המערערת צירפה טופס שחרור מבית החולים בו נאמר כי לא הייתה מוכרת בעבר למערך הפסיכיאטרי.

בית הדין קיבל חומר רפואי של המערערת שממנו עולה בבירור כי המערערת מעולם לא חלתה [=לפחות לא אובחנה ולא תועד שחלתה] לפני הנישואין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עוד הוסיפה המערערת וטענה כי בכל מקרה משחזר המשיב והסכים לשלום בית עימה, הרי ויתר על טענתו זו, כמו כן מוסיפה כי הטעם שבשלו הייתה הבת מהנישואין הראשונים אצל אביה היה משום שהבעל – המערער – לא רצה לקבלה בביתו.

לאמור, לפנינו מום שנתגלה במערערת לאחר הנישואין. ומכאן שלפנינו טענת 'ברי' של המערערת שהמום נולד עכשיו ו'נסתחפה שדהו' של המערער, ומנגד, המשיב טוען 'שמא' היה לפני הנישואין. במקרה זה, לכולי עלמא הדין הוא שאומרים כאן נמצא כאן היה כנפסק להלכה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קיז סעיף ח).

בנוסף לכך: המשיב חזר לשלום בית וחתם על הסכם, והרי שמחל על טענתו זו ושוב יש לה את כתובתה וכפי שנפסק בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קיז סעיף י):

בא על אשתו, ושהה כמה ימים, וטען שמום זה לא נראה לו עד עתה, אפילו היה בתוך הקמטים (פירוש כגון תחת בית השחי ותחת הדדים וכדומה) או בכף הרגל, אין שומעין לו – חזקה אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וידע ונתפייס.

ובבית שמואל (שם ס"ק י) כתב:

אף על גב אם נמצא בה מומין אפילו לא התנה על מומין אין לה כתובה והכתובה שכתב בטלה מכל מקום אם שהה מחל לה [...] ואין להקשות איך תגבה עם כתובה זו דהא הכתובה בטלה, צריך לומר דאינה בטלה אלא אם כן כשהוא מקפיד על המומין.

ואזיל לשיטתו בסימן לט (ס"ק טז).

ועיין פסקי דין רבניים (חלק ד עמ' 222–224) שבאופן שידע הבעל בצורה ברורה מהו המום ובכל אופן המשיך לדור עימה הרי ש'סבר וקיבל'. ועיין ציץ אליעזר (חלק ז סימן מח פרק ג אות ו) שכתב:

ואפילו בגוונא שלא שייך לומר חזקה זו של 'אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו' ראיתי בספר שו"ת בית דוד (הספרדי, חלק אבן העזר סימן כח) שכותב לדין שמחל מטעם שנשתמש בה גם אחר כך, ובדומה [למה] שפוסק הרמב"ם (בפרק טו מהלכות מכירה הלכה ג) לגבי מקח וממכר דאם נשתמש בו אחר שראה המום הרי זה מחל ואינו יכול להחזיר, וכותב המגיד משנה דיצא לו ממה שאמרו כן במקדש את האשה וכו'. ואם כן בנדון דידן: כיון ששהתה עמו שנה או חצי שנה לפי דבריו – ודאי בתוך זמן זה ידע במום וגם 'נשתמש בה' אחר ידיעה שבעל וחזר ובעל עיין שם.

ומשם ניקח גם לנידון דידן.

אומנם בספר אור גדול (סימן ה) כתב לחדש שאולי שכל דבר זה לא נאמר אלא במקום שבו ידע הבעל שיכול להיפטר מכתובה, היינו באופן שידע כי מום זה היה בה לפני הנישואין, אבל במקום שבו גם הבעל עצמו היה מסופק בדבר הרי לפי זה אם היה מעלה את הטענה בדבר המום לא היה נאמן, ואם כן אין ראייה מכך שבאמת מחל על המום.

אלא שהמעייין שם יראה שגם בעל האור גדול לא פשיטא ליה הכי, ובסוף דבריו לא הסתמך על סברה זו.

על כל פנים נעיר שגם עצם הטענה אין בה בהכרח כדי להפסיד את תוספת הכתובה שהרי הטעם להפסד כתובה ותוספת בבעלת מום הוא מאחר שהיה עליה לגלות לבעל שהרי היא ידעה בהכי ויודעת היא כי אין אדם מתפייס במומין. אומנם באופן שהיא עצמה לא ידעה בבירור אף שהיו בה סימנים לדבר, ואילו הבעל מבחינתו יכול היה לברר הדבר, הרי שלכאורה יש לה תוספת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכן ביאר הר"ן את הטעם שבאיילוניות שלא הכיר בה יש לה תוספת כתובה – ועיין בית שמואל (סימן קטז ס"ק ג וסימן קיז ס"ק א).

מעיון בטענות הבעל עולה כי כל הטעמים המנויים שם, שבגללם הבעל חושד שהייתה חולה כבר קודם הנישואין – היו לנגד עיניו כבר קודם הנישואין. ומנגד, מהחומר שהגישה האישה עולה כי האבחנה הברורה בעניין מחלתה של האישה, לא הייתה ידועה לה.

לכן אף אם נקבל את דברי הבעל שהיו לה תסמינים של מחלה – לא גרעה מאיילוניות שיש לה תוספת.

(דברים אלו – האחרונים – נכתבו עוד קודם שזימן בית הדין את תיקה הרפואי של האישה, אולם לאחר שתיק זה הוזמן ונמצא כי האישה חלתה רק ב-2005, כנ"ל. ומעתה גם בלאו הכי אין מקום לטענה זו).

הרב יצחק אלמליח

הרב נחום שמואל גורטלר

לפנינו ערעור המערערת על החלטת בית הדין האזורי פתח תקווה שדחה את תביעתה לתשלום הכתובה.

בעניין תביעת המערערת לחייב את המשיב שישלם לה את כתובתה כתב בית הדין האזורי בהחלטתו נשואת הערעור: "כל האמור הוא בלא שנכנסנו לדון ולברר טענת הבעל למקח טעות בגין מצבה הרפואי של האישה."

אין חולק שבמהלך הנישואין אושפזה האישה בכפייה בבית חולים פסיכיאטרי לכמה חודשים. כפי שעולה מכתב התביעה הדבר אירע בסביבות שנת 2005. לאחר ששוררה מאשפוז זה הוכרה כביטוח לאומי כבעלת נכות נפשית בדרגה של 100% והחלה לקבל קצבת נכות חודשית.

אומנם לא היה לנו מידע בתחילה בנוגע לתקופה שקדמה לנישואין, אם הייתה חולה כבר אז ואם אושפזה בעבר לפני הנישואין.

בא-כוח הבעל בסיכומיו העלה השערות שהבעיות הנפשיות כנראה כבר היו עוד קודם לנישואין והסתמך על העובדה שבעלה הקודם קיבל לידי את החזקה על בתם המשותפת, על קיומה של היסטוריה משפחתית של בעיות נפשיות במשפחתה של האישה ועל הסכמת האישה להינשא לבעל למרות פער הגילים ביניהם שהוא שבע-עשרה שנים.

אולם בפועל הדבר לא נחקר עד היום באופן יסודי, ולא ניתנו צווים לגילוי מסמכים כבקשת הבעל לאימות טענותיו בעניין.

הבעל אומנם ידע שהאישה אושפזה בכפייה ושהיא מקבלת קצבת נכות מהביטוח לאומי, אך לא ברור עד כמה הבעל היה מודע להגדרת מחלת האישה.

בדיון הראשון שהתקיים בתאריך כ"ו בטבת תשע"ג (8.1.13) אמר הבעל:

לפני שמונה שנים נפרדנו למשך שנה וחצי. אחר כך חזרנו, ואני תמכתי בה במשך שבע שנים. לאחרונה שוב היא הפסיקה לקחת את הכדורים והיא התחילה לדמיין דברים שקראו לה בעבר, ואני פחדתי שהיא תתלונן על אונס ועל דברים שלא עשיתי [...]

דהיינו: הבעל ידע שהאישה מטופלת בכדורים וטען שלאחרונה הפסיקה לקחתם ומצבה הדרדר, אך לא ברור אם ידע מהי מחלתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בבקשה לצו גילוי מסמכים שהגיש הבעל ביום כ"א בתמוז תשע"ה (8.7.15) ביקש הבעל:

מאחר שיותר ויותר מתברר לי, וזאת לאחר שנועצתי עם מומחים, שמחלת הנפשית של האישה קיננה בה עוד טרם הנישואין, והיא הסתירה זאת מפניי מלפני הנישואין (ולכן גם הסכימה להינשא לי למרות פער השנים שבינינו – כשבע עשרה שנה). עובדת הסתרתה את מחלתה (93% סכיזופרניה כפי שנקבע על ידי בית החולים למחלות נפש [...]) שוללת ממנה את הכתובה.

אין לשכוח שהיא אושפזה בכפייה בבית החולים [...] למשך חצי שנה.

על כן מוגשת בקשתי לגילוי מסמכי הרפואיים כי יש רגליים לדבר שהיא כבר טופלה בעבר טרם נישואיי עימה.

מוכח מכאן שלבעל ידוע שבית החולים [...] קבע שיש לאישה 93% סכיזופרניה.

השאלה היא מתי נודע לו הדבר – אם כבר מעת שחרורה של האישה ידע ובכל זאת המשיך לחיות עימה, או שמא הדבר נודע לו רק לאחרונה.

אולם כאמור גם בלא שנברר ונפשוט את הספק הנ"ל, הרי ברור שמצבה הרפואי של האישה וחששו של הבעל מתלונות השווא ועלילות שהעלילה עליו הם שגרמו לו לרצות בגירושין, ועל פי דברי רבנו ירוחם הבעל פטור מתשלום הכתובה ותוספתה.

עד כאן מפסק הדין של בית הדין האזורי.

דיון

פרק א – מחלת נפש שלאחר הנישואין, אף אם גרמה לגירושין – אין בה כדי לפטור את הבעל מכתובה

הנה מה שכתב בית הדין האזורי שלאישה זו לא מגיע כתובה מחמת דינו של רבנו ירוחם – אין לו קיום אם אישה זו חלתה ומחמת מחלתה לא יכול הבעל לקיימה, וגם אם מחמת מחלת האישה הגיע המצב בבית שהיא נאלצה לדרוש להתגרש, אין כאן סיבה להפסיד לה את כתובתה.

עוד נוסף שאם האישה הגישה תלונות במשטרה נגד בעלה, ומתברר שמחמת מחלתה הגישה את תלונות במשטרה, אין היא מפסידה כתובתה.

פרק ב – מחלת נפש שקדמה לנישואין – שלא כשאר מומים – יש שאין המחילה עליה מחילה ויש בה כדי לפטור את הבעל מכתובה

מתוך הנתונים בפשטות היה נראה שאישה זו חלתה לפני נישואיה, האישה אושפזה לאחר נישואיה לתקופה ארוכה בבית חולים לחולי נפש, והבעל החזירה לתקופה ארוכה וחי עימה, ועל כן גם אם נאמר שהאישה הסתירה את מחלתה מבעלה לפני נישואיה, מכל מקום מאחר שהחזירה וחי עימה, לכאורה אמרינן שמחל על המום שבה ויש לה כתובה ותוספת כתובה.

ברם, הואיל ונראה לי שדין אישה שהיה בה מום של מחלת נפש והסתירה אותו לפני הנישואין שונה מדין שאר מומים שהיו לאישה והסתירה אותם, לכן אני צריך להאריך בדבר. נראה לי שאפשר ללמוד את דינה מחזקת נזיקין, שבכל הדברים שיש בין שכנים שאחד מחזיק בדבר הגורם נזק לחברו – אם החזיק לעשות את הדבר המזיק מועיל חזקה, אולם 'בקוטרא ובית הכיסא' אמרו בגמרא שאין להם חזקה.

וכך שנינו (בבא בתרא פרק ב – לא יחפור, דף כב, ב – כג, א):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו אתו אומני ויתבי תותייהו, ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי אבי תאלי ומפסדי תמרי. אמר להו רב יוסף: אפיקו לי קורקור מהכא. אמר ליה אביי: והא גרמא הוא! אמר ליה: הכי אמר רב טובי בר מתנה: "זאת אומרת: גרמא בניזקין אסור." והא אחזיק [להו]! הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: "אין חזקה לנזקין." ולא איתמר עלה: "רב מרי אמר: בקוטרא, ורב זביד אמר: בבית הכסא?" אמר ליה: הני לדידי דאנינא דעתאי, כי קוטרא ובית הכסא דמו לי.

תוספות (שם) כתבו, וזו לשונם:

אין חזקה לנזקין – אומר רבנו תם דאפילו הקנה יכול לחזור בו, דקנין בטעות הוא, דסבור היה שיכול לקבל ועכשיו אין יכול לקבל. ואין נראה, דמדקאמר "אין חזקה לנזקין" איכא למידק: "הא ראייה יש", כדדייקינן בחזקת הבתים (לקמן דף מט, ב) גבי הא דתנן ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה [צ"ל: לאיש חזקה בנכסי אשתו (הגהה בגיליון שם)].

ובחידושי הרשב"א (שם) כתב, וזו לשונו:

ולענין הא דאמרינן "אין חזקה לנזקין" ואוקימנא "בקוטרא ובית הכסא" – יש מי שאומר דכשם שאין להם חזקה כך אין להם ראייה ואפילו מחלו או נתנו או מכרו בעדים, ואפילו קנו מידו יכול הוא לחזור בו, דיכול הוא לומר "סבור הייתי לקבל ואיני יכול לקבל", וכענין שאמרו בכתובות (עז, א) לענין מומין. וכן פירש רבנו תם ז"ל. ואחרים אומרים דכיון דאמרינן "אין להם חזקה" משמע דחזקה לית להו – הא ראייה אית להו, וכדאמרינן בפרק חזקת (נבא בתרא – להלן מט, ב) "לא לאיש חזקה בנכסי אשתו" – "הא ראייה יש". ודוקא ראיית מכירה משום דאמרינן ליה: "כבר מכרת, ואם אינך יכול לקבל, קום וצא." אבל אם מחל לו – יכול הוא לחזור בו ולומר לו "סבור הייתי לקבל ואיני יכול", וכענין שאמרו בירושלמי וכתבתיו למעלה גבי "איני יכול לישן מקול הנכנסין ולא מקול היוצאין" דתני "משקבל עליו – אינו יכול לחזור בו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף משקבל עליו יכול לחזור בו" – "אתיא רבן שמעון בן גמליאל כרבי מאיר, דתנינן תמן: "על כולם אמר רבי מאיר: יכולה היא שתאמר 'סבורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל'".

והרמב"ן נ"ר כתב דחזקה הוא שאין להן, הא ראייה יש להן – בין שהביא ראייה שמכרן לו או שנתן או שמחל בפירוש, ומה שאמרו בירושלמי "יכול הוא לחזור בו" – לאו לאחר שקבל עליו בפירוש קאמר, אלא שקבל עליו דרך שתיקה. ואינו דומה למומין, שבכמה מקומות אמרו בתלמוד "אימר דשמעת ליה לרבי מאיר במומין, בשאר מילי מי שמעת ליה?"

והרמב"ם ז"ל גם כן מודה דמכר ומחילה מפורשת מועילין בהן, אלא שהוא מצריך קנין למחילה זו, וכן דעת ר"י בעל התוספות ז"ל. ור"י ב"ר מרדכי כתב דאפי' בלא קנין, ונראין דבריו דאין זה אלא כעין שעבוד ומחילת השעבודין אינן צריכין קנין, כדאמרינן בקדושין פרק קמא (טז, א) גבי "עבד עברי גופו קנוי" – "דאי לא תימא הכי, לימא ליה באפי תרי זיל".

ומיהו אם לא הביא ראייה אין חזקה עולה להן לעולם ואפילו במחזיק ג' שנים, לפי שאנו עדים שלא שתק זה מחמת שמכר או שמחל, דמסתמא אין אדם מוכר ולא מוחל נזקין כאלו, אלא רצה הוא לערער ולא נזדמן לו. והרמב"ן נ"ר הביא ראייה מדקתני במתניתין גבי שובך "אם לקחו, אפילו בית רובע – הרי הוא בחזקתו". ובודאי ההיא חזקה חזקה שיש עמה טענה היא, מדאמרינן עלה בגמרא "זאת אומרת: טוענין ללוקח", וכמו שכתבנו למעלה, וכל חזקה שצריכה טענה – כבר הסכימו הגאונים ז"ל שהיא חזקת ג' שנים, אלמא מתניתין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דשוכך בבא מחמת טענה ובחזקת שלש, ואפילו הכי אקשינן עלה: "והא אמר רב נחמן: 'אין חזקה לנזקין'?" אלמא הא דרב נחמן – אפילו בבא מחמת טענה והחזיק שלש שנים היא, ואפילו הכי אין להם חזקה, וכל שכן לדעת רבותינו הצרפתים ז"ל שאמרו דאין חזקה עולה לעולם אלא בשלש שנים, ואפילו בדבר שאינו מחסרו קרקע, שהרי אפילו לשאר נזקין אין חזקה בפחות משלש שנים, והילכך נזקין אלו שאין להם חזקה – אפילו במחזיק ג' שנים קאמר.

ואלא מיהו, מה שהעמיד הרב נ"ר ההיא דירושלמי במקבל דרך שתיקה – אינו נראה בעיני, דהא מדמו ליה לקבלת מומין, ועוד דהא מכרעא סברא דבשום מקום טענת 'סבלנות' אינה טענה, כמו שמוכיח בההיא דאמרינן לקמן "זאת אומרת: טוענין לירוש", וכמו שכתבנו. ואם כן מאי קאמרי חכמים "אם משקבל – אינו יכול לחזור בו", שהרי לא קבל עליו בפירוש אלא דרך שתיקה, וטענת סבלנות אינה טענה?

על כן היה נראה כדברי רבנו תם ז"ל, דאפילו ראייה אין לו, דסבור הוא לקבל ואינו יכול, ואין אדם מצוי למכור נזקין כאלו ולצאת מביתו, וכקנין בטעות הוא. וכן נראה לי מקורקור דרב יוסף וכמו שכתבתי למעלה במקומה.

ובחידושי הר"ן (שם) כתב וזו לשונו:

אמר ליה "הני לדידי כקוטרא ובית הכסא דמו לי" – כלומר: לדידי, דאנינא דעתאי. ויש גורסין כן בפירוש: "לדידי, דאנינא דעתאי, כקוטרא ובית הכסא דמו לי." ושמעינן מיהא דלענין נזקין הכל לפי מה שהוא אדם, שכל מי שהוא ידוע ומוחזק שאינו לסבול נזק אחד מן הנזקין – אף על פי שאין שאר בני אדם מקפידין עליו כל כך – כיון שהוא ידוע שאין דעתו של זה סובלתו אין לו חזקה, ולא אמרו "קוטרא ובית הכסא" אלא מפני שהוא ידוע לכל שאין הדעת סובלתו.

ואיכא מאן דאמר דנהי דאמרינן דאין חזקה לנזקין הללו – הני מילי חזקה גרידא, הא ראייה יש, כגון שהביא עדים שמכר או נתן או מחל בפירוש, וכדדיקי בפרק חזקת גבי "אין לאיש חזקה בנכסי אשתו" – "הא ראייה יש".

וכן דעת הרמב"ם ז"ל, אלא שהוא מצריך למחילה זו קנין. וכן דעת רבינו יצחק בעל התוספות ז"ל, וטעמיהו דאף על גב דבמחילה דעלמא לא בעינן קנין וכדמוכח בפרק קמא דקידושין גבי "עבד עברי גופו קנוי" – "דאי לא, לימא ליה באפי בי תרי זיל", דאלמא דלא בעי קנין – התם הוא מפני שאין לו עליו אלא שעבוד בעלמא, ולסלוקי שעבודא – בדבורא בעלמא סגי, אבל הכא כענין מכירה הוא ובעיא קנין, ומשום הכי בלא קנין לא מקני. אבל רבינו יצחק בר' מרדכי [סבירא ליה] דהרי היא כשאר המחילות ולא בעיא קנין, וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל.

ואחרים חולקים ואומרים דנהי דודאי ראייה יש להם – הני מילי בשטר מכר, דכיון שמכר אמרינן ליה: "אי לא מצית לקבוליה, פוק." אבל במחילה – אף על פי שמחל ונתן לו רשות בפירוש – יכול הוא לומר "סבור הייתי לקבל ועכשו איני יכול לקבל", כדאמרינן בירושלמי לגבי נכסים ויוצאים: "תני: לשכנו – יכול הוא לחזור בו", ואמרינן עלה:

אתיא דרבן שמעון בן גמליאל כרבי מאיר, דתני תמן: "על כולן אמר רבי מאיר: יכולה היא שתאמר 'סבורה הייתי לקבל ועכשו איני יכולה לקבל'."

ולא נהירא, דמה לי מכר מה לי מחל – כיון שנתן רשות בפירוש, וכיון דמכירה מהניא, כדמוכח לישנא דחזקה אין להם, מחילה נמי מהניא. ורבן שמעון בן גמליאל דירושלמי סבר דבין מכירה בין מחילה לא מהניא, ואתיא לה כרבי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מאיר דמומין, ולא קיימא לן כותיה כדלא קיימא לן כרבי מאיר, אלא כרבנן קיימא לן ולית לן טעמא ד"סבור הייתי לקבל ועכשו איני יכול לקבל". וכן דעת הרמב"ן ז"ל דראיה מהניא בהו כל שיש עדים שמכר או מחל בפירוש.

אבל דעת ר"ת ז"ל דכי היכי דחזקה אין להם ראייה נמי אין להם, ואפילו במכר דקנין בטעות הוא, ולזה הסכים הרשב"א ז"ל. ומכל מקום למדנו מן הירושלמי שהזיק רבוי הדרך של אומן בחצר נזק גדול הוא, דהא רבן שמעון בן גמליאל אמר דאפילו קבלה לא מהניא ביה, ונהי דלא קיימא לן כותיה בהא, מכל מקום הרי למדנו דכקוטרא ובית הכסא דמי דלא מהניא ביה חזקה.

לאור האמור, בשביל לקבוע שלאישה זו יש כתובה, צריך לבחון את המקרה לפי הכללים הבאים:

א. ככלל, צריך שיהיה ברור שבעת שנישאה הייתה בריאה, דאם הייתה חולה במחלת נפש ולא הודיעה לבעלה, הווי מקח טעות.

ב. אם אישה הייתה חולה במחלת נפש לפני הנישואין ולא הודיעה לבעל, אולם אחר כך נודע לו הדבר והוא המשיך לחיות עימה: אישה זו זכאית לכתובה רק אם בעת שהמשיך בעלה לחיות עימה לא הייתה סבירות גדולה שמחלתה תחמיר ותגיע למצב כזה שבעל לא יוכל לחיות עימה, שבמצב כזה אם חלתה אחר כך יש לומר שנסתחפה שדהו.

ג. אבל אם בעת שנודע לבעל שהיא חולת נפש הייתה סבירות גדולה שלא יוכל לקיימה – אם מחמת שזה היה מצבה, ואם מחמת שהיה סיכוי סביר שמצבה יחמיר ויגיע בתקופה של כמה שנים למצב שלא יוכלו לחיות עימה – אם הבעל המשיך לחיות עימה, נראה לי שלאישה זו תהיה כתובה רק אם הדבר היה באופן שנודע לבעל ממחלתה, והוא היה מודע למצב האמיתי של מחלתה וידע שמחלתה עומדת להחמיר ושתגיע למצב שלא יוכל לחיות עימה, ולמרות זאת אמר שהוא חוזר לחיות עימה ושיהיו לה כל הזכויות המגיעות לאישה, ובכללן כתובה. אך אם הדבר לא היה באופן זה אין לה כתובה, דתלינן שהוא רצה לקיימה רק כדי לנסות ולראות אם אפשר אכן לקיימה, ועל אופן שלא יוכל לקיימה, לא התחייב לה זכויות כתובה.

כבוד עמיתי הגאון הרב יצחק אלמליח כתב במסקנת דבריו:

על כל פנים נעיר שגם עצם הטענה אין בה בהכרח כדי להפסיד את תוספת הכתובה שהרי הטעם להפסד כתובה ותוספת בבעלת מום הוא מאחר שהיה עליה לגלות לבעל שהרי היא ידעה בהכי ויודעת היא כי אין אדם מתפייס במומין. אומנם באופן שהיא עצמה לא ידעה בבירור אף שהיו בה סימנים לדבר, ואילו הבעל מבחינתו יכול היה לברר הדבר, הרי שלכאורה יש לה תוספת וכן ביאר הר"ן את הטעם שבאיילונית שלא הכיר בה יש לה תוספת כתובה – ועיין בית שמואל (סימן קטז ס"ק ג וסימן קיז ס"ק א).

מעיון בטענות הבעל עולה כי כל הטעמים המנויים שם, שלכן הבעל חושד שהייתה חולה כבר קודם הנישואין – היו לנגד עיניו כבר קודם הנישואין. ומנגד, מהחומר שהגישה האישה עולה כי האבחנה הברורה בגין מחלתה של האישה, לא הייתה ידועה לה.

לכן אף אם נקבל את דברי הבעל שהיו לה תסמינים של מחלה – לא גרעה מאיילונית שיש לה תוספת.

עד כאן מדברי הגאון הרב יצחק אלמליח.

אך לפי מה שביארתי לעיל יש לומר שאישה שהיא חולת נפש גרועה מאיילונית: באיילונית אם ראה בה מקצת המום, והיא לא ידעה שיש בה מום גדול יותר ממה שהיה ניכר בה, אמרינן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מדלא בדק ובירר אמרינן שכנסה כפי שהיא ויש לה תוספת כתובה. ועיין בספרי בכורי גשן (חלק א סימנים כג–כד) ששם ביארתי את דעות הראשונים בעניין איילונית ומה הטעם שיש לה תוספת כתובה ואין לה עיקר כתובה.

ברם במקרה שלנו אישה זו גרועה מאיילונית, שאיילונית היא אישה שאפשר לקיימה, היא בת ביאה והיא יכולה לעמוד לפניו ולשמשו, ועיין מגיד משנה (פרק כה מהלכות אישות הלכות ז–ח), אבל אישה שראו בה מקצת דברים שהיו יכולים לגרום לאדם לחשוש שיש בה מחלת נפש, אם נשא אישה כזו ואחר כך נתברר שיש לה מחלת נפש שאי אפשר לחיות עימה – בזה לא אמרינן משלא בדק מחל ויש לה תוספת כתובה, באישה כזו ובדברים כאלו אמרינן דאין אדם מוחל ומתחייב לאישה תוספת כתובה אם יתברר שלא יוכל לחיות עימה. ועיין מה שכתבתי בספרי בכורי גשן (חלק א סימן כד ענף ו).

פרק ג – בירור הנתונים בנידוננו ותוצאותיו

לנוכח האמור לעיל החליט בית הדין לברר אם הייתה לאישה מחלת נפש לפני נישואיה. בית הדין הזמין את תיקה הרפואי, והתברר באופן מוחלט שלפני הנישואין לא סבלה האישה ממחלת נפש. אם כן טענת הבעל שנישואין אלו הוו מקח טעות, ומחמת כן אין האישה זכאית לכתובה – אין לה על מה להתבסס, על כן כשחלתה אישה במחלת נפש אחריה נישואיה נסתחפה שדהו של הבעל ועליו לשלם את כתובתה במלואה.

הרב נחום שמואל גורטלר

הרב מימון נהרי

כבוד הגאון הרב יצחק אלמליח ביאר בדבריו שבעת שהבעל תבע להתגרש לא הייתה לו עילת גירושין. מאידך גיסא התברר שבעת שהבעל עזב את הבית, האישה עדיין הייתה חפצה בשלום בית. אני מצטרף לדברים ולהכרעת חבריי.

מה בין תלונת שווא לתלונה שתיק החקירה בעניינה נסגר?

לקראת סיום כתיבת פסק הדין, המציא המשיב תגובה לפסק בית הדין הגדול בעניין תלונות שווא (שצורף לבקשת המערערת למתן החלטה שהוגשה לפני ימים מספר), וביקש להתייחס לתגובתו זו.

עיינו בטענותיו ולא מצאנו עילה מוצדקת לביטול הכרעתנו.

נציין כי המשיב לא הרים כלל את נטל ההוכחה לטענתו כי המערערת הגישה נגדו ארבע עשרה תלונות שווא. המערערת מצידה טענה כי היו ארבעה תיקי תלונה בשנת 2005 בתקופת היותה חולה.

בית הדין הוציא למשטרת ישראל צווים להמצאת התיקים, ובתאריך י"ז בטבת תשע"ח (4.1.2018) קיבל בית הדין הודעה ממשטרת מרחב דן שלפיה התיקים נסגרו בהיעדר עניין ציבורי ולא נותר תיעוד מחומר החקירות עקב הזמן הרב שחלף.

המערערת המציאה לבית הדין חומר חקירות מהמשטרה בתיקי התלונה שנפתחו על ידה בשנת 2005, ומהעיון בו עולה כי המערערת חששה מהתנהגות המשיב כלפיה – חשש שכפי הנראה מהעיון בחומר הרפואי נבע ממצבה הבריאותי הרופף בתקופה זו.

בהקשר לכך נציין כי כל עוד לא הרים המשיב את נטל ההוכחה לטענתו כי היו ארבע עשרה תלונות שווא, או לפחות חלק מהן, הרי שטענתו נותרה בגדר טענה בעלמא ללא בסיס ראייתי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עוד נציין כי סגירת תיק בעילת 'היעדר עניין ציבורי' אין פירושה שהתלונה היא תלונת שווא. הקריטריונים לסגירת תיקים והנחיות הפרקליטות בעניין קביעות עילות הסגירה נידונו בהרחבה בתיק אחר של בית הדין, שמספרו 1073784/1, לפני כחצי שנה. נצטט קטעים מפסק הדין שניתן בו:

התחשבות זו של מחלקת החקירות במשטרת ישראל בעתירת המשיב לשינוי ההחלטה הקודמת יש להביא בחשבון – גם אם נקבל את תשובת המשטרה לאור הנחיות הפרקליטות שעילת 'היעדר אשמה' נקבעת כאשר רף הראיות נמוך מאוד, וכפי שנכתב בסעיף 14 להנחיות הפרקליטות [...] "שבתיק שבו עוצמת הראיות היא 2 ומטה, ייסגר התיק בעילה של היעדר אשמה, ואילו בתיק שעוצמת הראיות בו מעל 2 ייסגר בעילה של 'חוסר ראיות'".

עוד נדגיש את האמור בסעיף 15 שאין משמעות סגירת תיק ב'היעדר אשמה' כי החשוד בהכרח לא ביצע את העבירה אלא שהסיכוי לכך נמוך.

כאמור, במקרה דנן, שנאמר במפורש ששינוי סגירת התיק ל'היעדר אשמה' נבע משיקולי התחשבות בבקשת המשיב, בוודאי צריך לאזן זאת במסגרת הכרעה בתביעת כתובה כאשר באים להפסיד לאישה את הכתובה בגין תלונתה נגד הבעל.

במקרה דנן, כאמור, התיקים נסגרו בהיעדר עניין ציבורי (ולא בהיעדר אשמה, וקל וחומר כי) בהתאם להנחיות הפרקליטות אין בסגירתם כדי להצביע שהתלונות היו תלונות שווא. וודאי שבמקרה דנן, שבו המערערת הייתה במצב בריאותי רופף, אין ליחס לתלונותיה משמעות של מרידה ולהפסידה כתובה ותוספת.

וראה שם בהרחבה בנימוקי פסק הדין שכל עוד לא הוכח כי האישה הגישה תלונת שווא – לא הפסידה כתובה ותוספת.

על בסיס נימוקים אלו קבע בית הדין הגדול גם בפסק דין נוסף (מיום ד' בסיוון תשע"ח – 21.5.2018, בתיק 992287/3), שאותו צירפו באי כוח המערערת (ביום י"ח באלול תשע"ח – 29.8.2018), את קביעתו שאין האישה מפסידה כתובה ותוספת במקרה שלא הוכח שהגישה תלונות שווא.

הרב מימון נהרי

פסק דין

סוף דבר על דעת כל חברי ההרכב פוסק ומורה בית הדין:

א. הערעור מתקבל. על המשיב לשלם למערערת את מלוא הכתובה והתוספת בסך מאה אלף ש"ח.

ב. אין צו להוצאות. על המזכירות להשיב את כספי הערבות למערערת בהתאם לנהלים.

ג. בית הדין סוגר את התיק.

ד. מותר לפרסם את פסק הדין לאחר השמטת השמות.

ניתן ביום ח' בתשרי התשע"ט (17.9.2018).

הרב מימון נהרי

הרב יצחק אלמליח

הרב נחום שמואל גורטלר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה